

Het ree

DOOR DE OGEN VAN GEERT GROOT BRUINDERINK

Het ree is een heimelijk levend, klein kruipdoor-sluipdoor 'hertje', behorend tot een onderfamilie van de hertachtigen, de *Capreolinae*, zo klein dat verwarring met een haas kan voorkomen en dat je soms denkt dat ze allemaal verdwenen zijn.

BEHEER

In mijn werk als ecooloog heb ik me 45 jaar lang beziggehouden met onderzoek ten behoeve van beleid en beheer rond grote zoogdieren en hun leefgebieden. Wilde hoefdieren en de wolf hoorden daar bij. Het kleinste 'grote zoogdier' was voor mij zo ongeveer het ree. Zelf zag ik zijn eerste prenten in 1957 in de bossen rond mijn ouderlijk huis. Ik wiste ze allemaal uit, bang dat stropers of jagers ze zouden ontdekken. Sindsdien echter namen tot mijn vreugde landelijk de aantallen toe, zonder twijfel geholpen door de oprichting door jagers van vereniging Het Reewild in 1950. Een groot deel van het reeënbeheer is inderdaad uitbesteed aan jagers: ze tellen ze elk voorjaar, gebruiken de uitkomst van die telling als maat voor het afschotquotum, realiseren zelf (een deel van) dat quotum en bepalen waar het wildbraad naar toe gaat.

STRESSKIP

Wat betreft dit laatste aspect: edel-, dam-, sika-, axishart en wild zwijn worden op gro-

te schaal gefokt voor het vlees. Bij het ree is dat niet het geval, net zo min als reeën in kampjes worden gehouden. Reeën zijn enorme 'stresskippen', je kunt ze niet langdurig houden in gevangenschap. Soms, wanneer een kalf 'binnenkomt', kun je hem met de fles grootbrengen, maar dan gaat 't mis! Eenmaal volgroeid vallen ze hun baasjes aan en dat is niet zonder risico voor de mens. Misschien speelt hier ook mee dat het ree van genoemde soorten de enige is die territoriaal is. Als ze hun leefgebied ook nog moeten delen met grote aantallen andere herten, runderen of zwijnen worden de reeën weggeconcentreerd om wintervoedsel. Ook kunnen wilde zwijnen, net als wolven en vossen, reekalveren prederen. Er bestaan om die reden inmiddels in Nederland uitgestrekte natuurgebieden waarin bijna geen ree meer voorkomt.

TROFEEËN EN CONDITIE

Met name in de vorige eeuw, maar ook nu nog controleren jagers elkaar op de zogenoemde jaarlijkse trofeeënshows: experts

bepalen daar aan de hand van de combinatie leeftijd/gewei of een bok 'terecht' werd afgeschoten. Er is daarbij een groeiend besef dat het gewei een afspiegeling is van de conditie van de bok en daarmee van de kwaliteit van het leefgebied. Een 'min' geweitje in een mineraalrijk leefgebied kan immers een 'recordbok' zijn op arme zandgrond. Shows voor geiten zijn er niet. Hoe goed ook de intenties, veel van wat daarbij van belang was is achterhaald, inclusief het statisch rekenkundig draagkrachtmodel dat bij die aanpak hoort. Echter, we moeten ervoor waken om alles zomaar overboord te gooien.

AANTALLEN EN TREND

Zo is de traditionele voorjaarsstelling misschien niet bijzonder nauwkeurig, maar hij is wel betrouwbaar genoeg om een trend op te baseren: het aantal dieren dat elk jaar minimaal in een gebied, meestal een wildbeheereenheid leeft. In werkelijkheid is de stand hoger, vooral in gebieden met

veel dekking, maar we hebben een 'vinger aan de pols'. Nauwkeuriger tellen is niet de oplossing: de ervaring leert dat je de populatie nooit goed in beeld krijgt zonder gedegen ecologisch onderzoek waarbij je dieren individueel merkt en/of van een zender voorziet. Het reeënbeheer zou je dan ook 'conservatief' kunnen noemen: het afschotquotum elk jaar baseren op een 'onderschatting' van de stand en jaarlijks ook nog eens (voorzichtigheidshalve) slechts een deel van dat quotum realiseren, heeft geleid tot de aantalstoename.

AANRIJDINGEN

Er vinden jaarlijks in Nederland duizenden aanrijdingen met reeën plaats. Dit is een belangrijk argument voor het afschot, immers: hoe minder reeën, hoe minder aanrijdingen. Het doel daarbij is het voorkomen van dierenleed en vergroten van de verkeersveiligheid. Maar het effect van dit afschot is lang niet altijd duidelijk, terwijl de Natuurbeschermingswet dit wel vereist. Soms zijn andere oplossingen effectiever, zie daarvoor ook de 'Leidraad aanrijdingen met reeën', waaraan ook de Zoogdierverseniging meewerkte. Een plek met relatief veel aanrijdingen ('hotspot') staat waarschijnlijk voor een relatief rijk stukje leefgebied. Het lijkt dan op dweilen met de kraan open om voortdurend te trachten daar de dichtheid te verlagen, want er zullen snel plaatsvervangers komen. Structurele oplossingen als

de combinatie raster-ecoduct liggen dan meer voor de hand.

SCHADE EN OVERLAST

Overlast van reeën is altijd dichtheidsafhankelijk: hoe groter de dichtheid aan reeën, hoe meer (in theorie) mogelijke overlast. Onbekend is het effect van afschot op die dichtheid en het zou op zijn minst spannend zijn hiermee eens te stoppen. Er zijn inmiddels veel gebieden waar dat gebeurt en alarmerende berichten over de ontwikkeling van hun welzijn hebben mij nog niet bereikt. Wel ontbreekt in de meeste van die gebieden nagenoeg het gemotoriseerd verkeer.

WOLF

Een nieuw aspect in het leven van het ree, en daarmee van de beheerder, is de wolf. Deze zal zich in eenmaal verworven leefgebied zeker ook op het ree richten als stapelvoedsel. Hiermee moet rekening wordt gehouden in de Faunabeheerplannen voor zowel ree als wolf. Ook hier geldt gematigdheid in het afschot waarbij rekening wordt gehouden met het 'wolfsdeel': als het om doden/consumptie gaat heeft de wolf voorrang. Wellicht bestaat dit wolfsdeel al in de praktijk: de aantallen reeën worden immers onderschat, het toegewezen afschotquotum is dienovereenkomstig laag en wordt maar voor een deel gerealiseerd.

Ree-prent, gespreide afdruk met bijhoeven.
Foto Geert Groot Bruinderink

SCHOONHEID

Ten slotte iets heel persoonlijks wat ik graag kwijt wil over het ree. Als je zo veel wilde grote zoogdieren hebt gezien als ik, kom je tot de conclusie dat qua schoonheid en elegantie deze soort alles overtreft. Ik vond ooit op een wissel door de heide een afworpstang van een gaffelbok (stang met twee enden). Nog nooit zag ik zo'n mooi gepareld gewei. Iets mooiers heeft de natuur niet te bieden, dacht ik. Totdat ik een jaar later op precies dezelfde plek een zesender afworpstang vond (stang met drie enden): dit overtrof in schoonheid toch nog de eerste vondst. 'Verwondering' is het enige woord dat hierbij past.

GEERT GROOT BRUINDERINK werkte
45 jaar als ecooloog bij Alterra.

Ree en wolf ontmoeten elkaar op de Veluwe. Foto Herman de Jongh